

Educatief traject Anansi Masters

www.anansimasters.net

Educatief traject Hoger Onderwijs. Vertelcursus Anansi Masters

Deze cursus is geschikt voor docenten kunsteducatie in het HBO, voor aankomende docenten en voor begeleiders van interculturele jongerenprojecten of werkprojecten.

De cursus geeft in vijf modules een handvat voor het leren vertellen van een verhaal. De modules richten zich op de aspecten die belangrijk zijn bij het vertellen van een verhaal. Het belangrijkste is dat je er plezier in hebt. Fouten bij het vertellen bestaan niet. Wel kan het vertellen soms veranderd worden waardoor je verhaal beter overkomt.

- Module 1 : Kennismaking
- Module 2 : Zelf een verhaal maken
- Module 3 : Werken vanuit een bestaand verhaal
- Module 4 : Techniek van het vertellen
- Module 5 : Presentatie

Sommige modules nemen meer tijd in beslag dan andere.

Module 1 kan in één les behandeld worden
Module 2 en 3 omvatten een aantal lessen.

De cursus omvat in totaal 10 lessen. Als je minder tijd ter beschikking hebt kan je je beperken tot een aantal lessen. De lessen bevatten veel verwerkingsopdrachten, waaruit een keuze kan worden gemaakt.

Veel PLEZIER met deze cursus!

Inleiding over Anansi de spin

Anansi heeft een lange reis gemaakt, want hij kwam vanuit Afrika mee met de Afrikanen die vroeger in Amerika als slaven verkocht werden. Zo kwam hij terecht in Suriname, de Antillen, Aruba en andere delen van Amerika.

Op de plantages vertelden de Afrikaanse slaven elkaar verhalen over Anansi. Dat gebeurde vooral 's avonds na het werk. Ze vertelden de bestaande Anansi verhalen uit Afrika maar ze vertelden ook nieuwe, zelfverzonnen Anansi verhalen.

De eigenaars van de plantages hoorden deze verhalen ook en vertelden ze door aan familie en vrienden in Nederland. Ook de mensen die uit Suriname naar Nederland kwamen, namen de verhalen mee.

Anansi heet ook wel Anansé, Nanzi, of Compa Nanzi. Anansi is een sluwe, handige spin die andere dieren en ook mensen te slim af is. In Afrika werd Anansi ook wel als zonnelymbol gezien, met zijn ronde lichaam en acht poten.

Module 1: Kennismaking

Deze module bestaat uit een kennismaking oefening die de studenten helpt te begrijpen hoe een verhaal in elkaar zit.

Oefening 1: Verhaaldelen tekenen

Benodigheden : Papier en tekenmateriaal

Bekijk samen met je studenten het filmpje van [Mariëtte Emers]. Zij vertelt het verhaal "Hoe Anansi de koning bedroog". Dit is een typisch Anansi verhaal.

Vraag vooraf of ze willen letten op:

- 1: Hoe begint het?
- 2: Wat gebeurt er daarna?
- 3: Wat was het meest spannende moment van het verhaal ?
- 4: Hoe loopt het af?

Evalueer deze punten na afloop.

Maak vier groepen en laat ze allemaal een deel van het verhaal tekenen. Vervolgens laat je elk groepje hun deel van het verhaal voor de klas vertellen. Hierbij laten ze de tekening zien aan de rest van de groep. Bij het vertellen kunnen ze elkaar helpen.

Module 2: Zelf een verhaal maken.

Wat maakt een verhaal tot een verhaal?

Oefening: Het trainen van de fantasie

Benodigdheden: Ansichtkaarten of tijdschriften waar je afbeeldingen uit kunt halen of foto's.

Ga in een kring zitten.

A: Alle studenten kiezen een afbeelding

B: Laat de studenten zich concentreren op de afbeelding

C: Zeg ze dat denken niet helpt, dat blokkeert vaak alle fantasie

D: Eén van de studenten begint te vertellen en laat komen wat er komt

E: Laat ze het in het begin kort en krachtig houden

Evaluatie:

Wat was een leuk of spannend moment in de vertelling?

Oefening: De vijf w's

Benodigdheden: papier en pen.

Een simpele methode om mensen zelf verhalen te laten maken is werken met een vaste vragen structuur.

Deel de studenten op in tweetallen.

A stelt aan B de volgende vijf vragen:

WIE

komt er voor in het verhaal?

WANNEER

speelt het verhaal zich af? In de ochtend, middag of avond, nu, in de toekomst of in het verleden

WAAR

speelt het verhaal zich af?

WAT

gebeurt er?

WAAROM

gebeurt het?

Zo ontstaat er vanzelf een verhaal. In principe zijn alle verhalen op deze manier opgebouwd.

A schrijft het op, B vertelt, en andersom. Laat de studenten even oefenen. Daarna vertelt iedereen zijn of haar verhaal in de kring.

Evaluatie:

Bestaat het verhaal uit de vijf w's?

Wat waren komische, ontroerende of spannende momenten?

Oefening: Verdieping van de vijf w's

Benodigdheden: papier en pen

Werk in tweetallen

A heeft een briefje met tien vragen en stelt deze aan B:

1. Wanneer speelt het verhaal zich af?
2. Waar speelt dit verhaal zich af? (landschap, plek, omgeving)
3. Wat voor onderdak/woning/nest/hol is er in het landschap?
4. Wie woont of wonen daar? (hoofdpersoon, personen, dieren, wezens)
5. welk dilemma/probleem/uitdaging heeft het personage/de personages nu?
6. Welk mens/dier/wezen biedt hulp aan?
7. Welk opstakel doet zich nog meer voor?
8. Wat voor oplossing wordt er gevonden?
9. Waarom is die effectief?
10. Wat is de uiteindelijke uitkomst?

Evaluatie:

Besprek of de tien punten terug te horen waren.

Module 3. Werken vanuit een bestaand verhaal

Laat je studenten voor deze module allemaal een bestaand verhaal meenemen, bijvoorbeeld een Anansi verhaal. Ze kunnen deze vinden in de [Arena] van deze Anansi Masters site, in de verhalen almanak op [www.beleven.com], bij het [Meertens Instituut], of uit de bibliotheek.

Je kan ervoor kiezen om in deze module iedereen een eigen verhaal te laten gebruiken of om allemaal te werken aan het zelfde verhaal. Als je ervoor kiest om ieder aan een eigen verhaal te laten werken, vraag ze dan een verhaal te kiezen dat ze echt raakt. Ze kunnen het dan vaak beter overbrengen.

Het verhaal kan een persoonlijk verhaal zijn, of een fictief verhaal, een sprookje, enz. Dat kan vanuit allerlei motivaties: omdat ze het grappig of droevig vinden of omdat het precies gaat over waar zij op dat moment

mee bezig zijn. Met de gekozen verhalen ga je met je studenten in de komende modules aan de slag.

Introduceer vanaf nu een zogenaamde vertelstoel of laat je studenten altijd staand vertellen, alleen voor het publiek.

Verhaal structuur

Hoe zit een verhaal in elkaar?

- ❖ Personages of karakters (personen, dieren, planten, objecten);
- ❖ Handelingen van personen en interactie tussen personages;
- ❖ Gebeurtenissen in alle delen van het verhaal;
- ❖ Plaatsen waar handelingen en gebeurtenissen zich afspelen;
- ❖ Momenten waarop handelingen en gebeurtenissen zich afspelen;
- ❖ Verwickelingen in het verhaal die een begin hebben en naar een slot toewerken en die samen een plot vormen.

Oefening: verhaalstructuur

Bekijk naar aanleiding van deze punten het filmpje op de site van Hilli Arduin: Heks vijf. Laat ze eerst het verhaal analyseren vanuit bovenstaande punten.

Verbeeldingskracht

Om een verhaal goed over te brengen op het publiek is het belangrijk om zelf in je hoofd een filmpje van het verhaal te maken. Als jij als verteller alles voor je ziet zal je publiek ook instaat zijn of haar eigen beelden te maken. Dat is ook precies het verschil met een film kijken. Bij het kijken van een film ziet iedereen zijn eigen beelden. Bij het luisteren naar een verhaal maakt iedere luisteraar zijn eigen beelden.

Oefening: Verbeeldingskracht

Doe je ogen dicht, denk aan het door jou gekozen verhaal en maak in je hoofd een beeld van:

het landschap

het licht

de situatie

de mensen, dieren, wezens, die in het verhaal voorkomen

Zie alles duidelijk voor je. Alsof het net een film is die zich in je hoofd afspeelt.

Laat je studenten hierna allemaal hun verhaal of een gedeelte van het verhaal vertellen. Geef feedback over de beelden die je krijgt als publiek. Vaak ziet het publiek dingen die niet letterlijk verteld zijn. Dat komt door de verbeeldingskracht van de verteller.

Oefening: Beweging en klank

Ga lopen en bewegen zoals de personen in het verhaal. {Voorbeeld}
Verbind je met die personen. Welke kleren dragen die personen?
Beschrijf ze hardop. Hoe gaat die persoon zitten, eten slapen?
Doe dit allemaal letterlijk.

Onderzoek hoe de personages in het verhaal spreken. Hoe is de stem?
Langzaam, snel, laag, hoog, met een accent? Het publiek kan dan de
persoon aan de stem herkennen. Dan hoef je nooit te zeggen: 'hij zei...' of
'zij zei...'.
Laat je studenten het verhaal nog een keer vertellen.

Feedback: Wat is het verschil met de vorige keer?

Oefening: Emotie opzoeken

Vertel het verhaal in onzintaal.

Onzintaal, ook wel Jabbertalk genoemd, vergroot een verhaal uit en het
nodigt uit tot fysiek vertellen. Zo zal je overdreven boos zijn, verdrietig,
verliefd, verward, blij of verlegen.

Onzintaal dwingt je om met je hele lichaam een verhaal te vertellen. Je
moet namelijk alles letterlijk uitbeelden anders begrijpt niemand je.
Het is vaak een zeer hilarische oefening.

Oefening: Jabbertalk warming-up

Dit is een warming up om te wennen aan het gebruik van onzintaal. Laat
je studenten in onzintaal een gewone gebeurtenis vertellen bijvoorbeeld
een bezoek aan de tandarts.

Oefening: Driedeling

Maak een kring en verdeel je studenten in drie groepen. Spreek een
onderwerp af.

Groep 1 maakt de introductie. Eerst rustig, dan wordt het al spannend.

Groep 2 maakt de climax. Eerst een beetje climax, dan een beetje meer
tot het hoogtepunt van de climax.

Groep 3 maakt het einde. Langzaam wordt het weer rustig.

Oefening: Jabbertalk vertelling

Vertel het verhaal, of een deel ervan, in onzintaal.

Laat je studenten het verhaal nu nog eens vertellen.

Evaluatie: Zijn de emoties in het verhaal nu intenser? En beweegt de
verteller nu meer?

Module 4: Techniek van het vertellen

Spanningsboog: timing en ritme.

Laat je studenten een nieuw verhaal kiezen als ze dat willen. Ze weten nu al van alles over het vertellen en het maken van beelden. Deze module gaat over de techniek van het vertellen.

Bekijk het filmpje van Olga Orman [Hoe Anansi Tumba koning werd]. Zij houdt er voortdurend de spanning in. Als je haar ziet vertellen, wordt zij echt Anansi en de Koning. Alle personages krijgen hun eigen lichaamstaal. Zij weet waar ze naar toe vertelt.

Vertel je studenten dat ze de vaart in het verhaal moeten houden zonder het af te raffelen. Onderzoek welk deel je kan vertragen en waar je versnelt. { voorbeeld}

Gebruik nooit het woord "toen". Dat houdt de vaart erin.
Dus niet: Toen hij gegeten had zei hij dat hij naar buiten ging lopen.
Beter is: Hij had gegeten en liep naar buiten.

Oefening: En toen...

Laat ze het verhaal vertellen zonder het woord toen
evaluatie: Wat doet dit voor de vaart van het verhaal?

Het is verstandig om je verhaal rustig te beginnen. Zo kan het publiek aan het verhaal en de verteller wennen. Als je in het begin al heel veel drama neerzet is het moeilijk om daar nog over heen te gaan. Langzaam ga je naar de climax. Als je daar bent rond je het verhaal af. Ga niet te lang door.

Als je bijvoorbeeld een balzaal beschrijft, geef dan een paar details. Blijf zelf met al je aandacht bij het verhaal. Als het publiek erg moet lachen, blijf dan als verteller geconcentreerd. Denk altijd aan de rode draad van het verhaal. Waar wil je naar toe met het verhaal. Aan het begin van het verhaal is de verteller al bewust van het einde.

Oefening: Spreekwoord

Laat je studenten een spreekwoord verzinnen waar je verhaal over gaat. Het kunnen er ook meer zijn want een verhaal heeft soms meerdere kanten. Zo wordt het doel van wat ze willen vertellen heel duidelijk en weten ze steeds waar ze naar toe willen met hun verhaal.

Oefening: Detaillering

Laat een van je studenten heel erg ingaan op een aantal details van het verhaal.

Evaluatie: Hoe is dat voor het publiek?

Blijven ze nog bij de rode draad van het verhaal?

Je kunt nu als docent feedback geven naar aanleiding van het de tekst over spanningsboog.

Module 5: Presentatie

Contact met publiek.

Gebruik het filmpje van Hillie Arduin: Heks vijf

Kijk ook naar het verhaal van [Willy Djaoen]. Hij maakt heel direct contact met het publiek.

Ook vertelster [Marie Goormachtigh] houdt voortdurend contact met haar publiek. Door te kijken, maar ook met haar aandacht.

Je kunt als verteller staan of zitten. Ogen zijn voor een verteller ontzettend belangrijk om contact te maken met het publiek. Als de verteller veel wegstijgt verliest hij het contact met het publiek. Een open houding is prettig voor het publiek. Laat de studenten zich steeds bewust zijn van het hele publiek, ook op de achterste rij.

Laat ze nooit iets recht voor zich zetten, letterlijk of figuurlijk, want dan staan ze als verteller daarachter. Laat ze alles links of rechts van zichzelf plaatsen.

Laat de studenten nooit met hun rug naar het publiek staan want dan gaan ze uit het contact.

Oefening: Publieksdelen

Vertel je verhaal voor een deel van het publiek. Negeer bijvoorbeeld de rechterkant, de linkerkant of vertel alleen voor de voorste rij.

Evaluatie:

Hoe is dit voor het genegeerde deel van het publiek?

Laat je studenten daarna het hele publiek meenemen in hun blik en bespreek wat het verschil is.

Oefening: Lichaamshouding

Vertel je verhaal met je armen over elkaar geslagen voor je borst.

Evaluatie:

Hoe is dit voor het publiek? Laat ze daarna met een open houding vertellen en bespreek het verschil.

Oefening: Gebruik van de ruimte

Laat een van je studenten steeds naar achteren lopen om iets te pakken of met een personage achter de verteller praten.

Evaluatie:

Hoe is dit voor het publiek? Het publiek verliest contact.

Stem

Ook al vertel je nog zo mooi, als niemand je verstaat kan je het net zo goed niet doen. Spreek dus zo duidelijk mogelijk: helder en voor in de mond. Vaak denken mensen dat het er met een microfoon niet meer toe doet of ze hard of zacht of onduidelijk spreken. Niets is minder waar! Articulatie is essentieel!

Ga nooit schreeuwen, ook als er in je verhaal een monster of een wild dier voorkomt. Mensen, en vooral kinderen, kunnen hier ontzettend van schrikken. Richt de schreeuw naar binnen, dan wordt deze juist krachtiger.

Oefening: Brullen

Brul als een leeuw of boos mens of monster, maar richt je schreeuw naar binnen. Brul als een leeuw en richt het naar buiten.

Evaluatie:

Wat is er krachtiger?

Oefening: Fluisteren

Als je fluistert moet je denken aan de achterste rij van het publiek. Dan is het meestal verstaanbaar. Probeer het uit met een eigen gekozen zin.

Oefening: Focus en aandacht

Leg in de zaal of het lokaal waar je lesgeeft op de grond een aantal voorwerpen op een rij achter elkaar, steeds verder van de verteller af. Laat je studenten steeds op hetzelfde geluidsniveau een zin zeggen. Ze richten deze zin steeds op het volgende voorwerp, maar zonder het volume te verhogen. Het is de aandacht naar het publiek die belangrijk is. Dan komt de zin altijd aan, zelfs op de achterste rij.

Evaluatie:

Kwam jou zin aan bij het publiek?

Oefening: Articulatie (voor in de mond spreken)

Zeg snel achter elkaar:

De kapitein van de pakketboot.

De kat krabt de krullen van de trap.

Moeder sneed zeven scheve sneden brood.

Samen een lied zingen is altijd goed voor de warming-up van de stem.

Vertel constructies: stijlen

Een verteld verhaal is niet hetzelfde als een opgeschreven verhaal.
Van de geschreven taal maak je verteltaal.

Je kan een verhaal vertellen zoals je het ergens leest of gehoord hebt.
Je kan ook een van de karakters nemen die in het verhaal voorkomen en van daaruit gaan vertellen. Of een boom die op de plek staat waar het verhaal zich afspeelt.

Je kan een verhaal over de spin Anansi bijvoorbeeld vertellen uit het perspectief van Anansi, of vanuit zijn vrouw of één van de dieren.

Oefening: Perspectief

Kies iets of iemand uit je verhaal van waaruit je het verhaal gaat vertellen. Dit kan de steen zijn aan de kant van de weg of de kat of een onbeduidende oma in het verhaal.

Evaluatie:

Wat doet dit met het verhaal?

Is het een verrijking?

Kijk je nu anders tegen de hoofdpersoon aan?

Dit was de laatste oefening.

Een eindoverweging

Een verteller verbindt zich met het verhaal. De verteller verbindt zich met het publiek en het publiek verbindt zich met de verteller en het verhaal. Het publiek ademt als het ware het verhaal naar jou als verteller terug. Dit is de magie van het vertellen van een verhaal.

Het Anansi Masters project is een digitaal platform, geïnitieerd door Vista Far Reaching Visuals, waar informatie maar vooral verhalen worden samengebracht rondom het fabeldier Anansi. Hierdoor laat Anansi Masters zien hoe men over de hele wereld de verhalen vertelt en zien we de overeenkomsten, maar ook de verschillen. Anansi Masters organiseert verschillende activiteiten in binnen en buitenland om de verhalen te verzamelen. Wij werken samen met schrijvers, theatermakers, filmers, kunstenaars, onderzoekers, scholen en natuurlijk met veel vertellers. Nieuwsgierig? Bekijk alle resultaten op de website www.anansimasters.net!

Voor meer info kunt u contact opnemen met:

Vista Far Reaching Visuals
Oudezijds Achterburgwal 185
1012 DK Amsterdam
Tel. 020- 525 2626
info@vistavisuals.nl